

Utgiftsområde 18

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik

Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Skatteutgifter	7
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	8
3	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	9
3.1	Mål för området.....	9
3.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	9
3.3	Resultatredovisning.....	9
3.3.1	Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling	9
3.3.2	Goda och hållbara livsmiljöer.....	14
3.3.3	Hållbarhet i byggande och förvaltning.....	17
3.3.4	En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling ...	20
3.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	24
3.4.1	Effektivare samhällsbyggnadsprocess gynnar bostadsbyggandet ..	24
3.4.2	Statliga insatser bidrar till goda och hållbara livsmiljöer	24
3.4.3	Statliga insatser bidrar till en effektivare byggprocess och ett hållbart byggande.....	24
3.4.4	Statens insatser underlättar bostadsbyggande och bidrar till en bättre fungerande bostadsmarknad	25
3.4.5	De statliga insatserna bidrar till att uppnå de övergripande målen för bostadspolitiken	25
3.5	Politikens inriktning	25
3.6	Budgetförslag.....	26
3.6.1	1:1 Bostadspolitisk utveckling	26
3.6.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	27
3.6.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	28
3.6.4	1:4 Boverket	29
3.6.5	1:5 Statens geotekniska institut	31
3.6.6	1:6 Lantmäteriet.....	33
3.6.7	1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus.....	35
3.6.8	1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	36
4	Konsumentpolitik.....	37
4.1	Mål för området.....	37
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	37
4.3	Resultatredovisning	37
4.3.1	Insatser har motverkat olagliga affärsmetoder.....	37
4.3.2	Risker med farliga produkter har motverkats	38
4.3.3	En effektiv tvistlösning utanför domstol.....	39
4.3.4	Ett välanvänt och effektivt konsumentstöd.....	39
4.3.5	Insatser främjade miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.....	40
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	41

4.5	Politikens inriktning	43
4.5.1	Arbetet mot överskuldssättning fortsätter	43
4.5.2	Tillsyn är fortsatt prioriterad.....	43
4.5.3	Säkra varor och tjänster	44
4.5.4	Goda möjligheter för konsumenter att få tvister med företag prövade.....	44
4.5.5	Konsumentvägledning till utsatta konsumenter	44
4.5.6	Miljömässigt hållbar konsumtion	44
4.6	Budgetförslag.....	45
4.6.1	2:1 Konsumentverket	45
4.6.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden	46
4.6.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	47
4.6.4	2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	48
4.6.5	2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	50

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.4).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Bostadspolitisk utveckling	35 600
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4 Boverket	288 029
1:5 Statens geotekniska institut	54 369
1:6 Lantmäteriet	721 241
1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	350 000
1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 320 000
2:1 Konsumentverket	171 338
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	54 447
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	31 951
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	13 559
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124
Summa anslag inom utgiftsområdet	6 099 158

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	2024–2026
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	19 700	2024–2025
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	32 200	

2 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Denna budgetproposition omfattar, trots den korta tid som stått till förfogande, många viktiga reformer. Det har dock inte varit möjligt för regeringen att föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet avser bostadspolitiskt inriktad verksamhet. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Även Statens Bostadsomvandling AB hör till området. Inom området bedrivs internationellt samarbete, bl.a. deltagande i verksamhet inom Förenta nationerna (UN Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Insatserna inom området konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt opartisk konsumentinformation och vägledning, tar sikte på samtliga konsumentmarknader. Insatserna berör därför även flera andra områden och verksamheter. De myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken, och vars verksamhet behandlas inom utgiftsområdet, är Konsumentverket med Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden och Fastighetsmäklarinspektionen. Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB har uppgifter inom konsumentpolitiken. Inom området anslås medel för förvaltningsutgifter, för åtgärder på konsumentområdet samt för bidrag till miljömärkning av produkter.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet	4 866	9 792	7 206	5 825	5 723	2 595
1:1 Bostadspolitisk utveckling	15	21	20	36	46	46
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	4	13	1	13	13	13
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	2	43	5	43	43	43
1:4 Boverket	330	318	334	288	296	293
1:5 Statens geotekniska institut	51	58	59	54	56	57
1:6 Lantmäteriet	671	690	706	721	719	735
1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	80	1 486	1 402	350	840	40
1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 712	7 164	4 678	4 320	3 710	1 370
Konsumentpolitik	276	272	265	274	282	287
2:1 Konsumentverket	168	170	163	171	177	180
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	56	54	53	54	56	57
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	30	31	31	32	33	33
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	17	14	13	14	14	14
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	3	3	3
Äldreanslag	47					
2021 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	18					
2021 1:10 Innovativt och hållbart byggande	29					
Totalt för utgiftsområde 18	5 188	10 064	7 472	6 099	6 005	2 882

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2023–2025 för utgiftsområde 18
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	5 769	5 769	5 769
Pris- och löneomräkning ²	15	50	79
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP23³</i>	315	185	-2 966
	-206	4 206	1 066
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	6 099	6 005	2 882

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 6 099 miljoner kronor 2023. I jämförelse med de anvisade medlen för 2022 ökar därmed ramen för utgiftsområdet med 330 miljoner kronor.

**Tabell 2.3 Utgiftsram 2023 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 18
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2023
Transfereringar ¹	4 708
Verksamhetsutgifter ²	1 389
Investeringar ³	2
Summa utgiftsram	6 099

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2021 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Transfereringar i form av investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande utgör en stor del av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik redovisas i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.18). Den samlade redovisningen av skatteutgifter finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2021/22:98). I tabell 2.4 redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2022	2023
Avkastning eget hem	31 790	33 170
Avkastning bostadsrättsfastighet	5 080	5 220
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	13 940	13 860
Nedsatt fastighetsavgift småhus	970	990
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	180	180
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Avdrag för ränteutgifter för eget hem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader, undantag från mervärdeskatt	2 560	2 630
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	430	440
Fastighetsskatt respektive fastighetsavgift på hyreshus, ägarlägenheter och småhus	-1 940	-2 000
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	53 010	54 490

Anm.: Ett "-" betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1 utg.omr. 18, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). För området bostadsmarknad är målet även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1 utg.omr. 18, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4.

3.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom denna del av utgiftsområdet är följande:

- antal antagna översiktsplaner
- antal antagna detaljplaner
- handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten
- antal kommuner som integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter
- otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
- insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer
- produktionskostnader för bostäder
- genomsnittlig energiprestanda
- antal färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen
- kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden.

3.3 Resultatredovisning

3.3.1 Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling

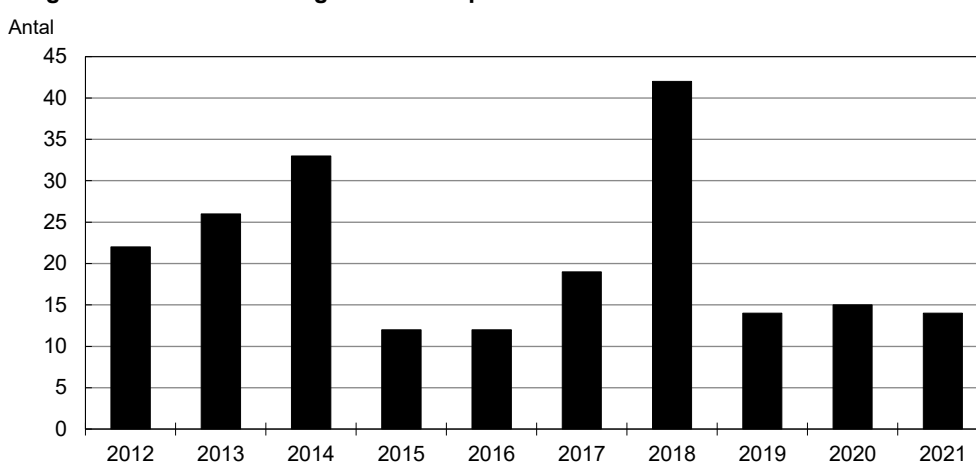
I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser genom samhällsbyggnadsprocessen. Som resultatindikatorer används dels antalet antagna översiktsplaner och detaljplaner, dels handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten. De förstnämnda indikatorerna har valts för att de kan antas visa på en förändrad mark- och vattenanvändning i kommuner, som bl.a. är viktig för ekonomisk aktivitet och utveckling. Vidare anger en aktuell översiktsplan inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön och ger därigenom förutsättningar för en god hushållning med naturresurser. Handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten har valts som resultatindikator eftersom de speglar möjligheten att ändra och säkra markens indelning i fastigheter, vilket är en förutsättning för ekonomisk utveckling. Därutöver redovisas även resultat från Lantmäteriets inskrivningsverksamhet.

Antalet antagna översiktsplaner i nivå med förgående år

År 2021 antog 14 kommuner nya översiktsplaner som fått laga kraft enligt Boverkets plan- och byggenkät (Fi2022/01437), vilket var samma nivå som förgående år (se diagram 3.1). Den långsiktiga trenden är att antalet antagna översiktsplaner är som lägst i mitten av kommunfullmäktiges mandatperiod, för att sedan öka. Däremot har fler kommuner påbörjat arbete med att ta fram nya översiktsplaner och länsstyrelserna har yttrat sig över fler förslag än året innan.

Enligt övergångsbestämmelserna till de ändringar i 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900) som gäller fr.o.m. den 1 april 2020 ska översiktsplaner antagna före den 1 januari 2004 upphöra att gälla vid utgången av 2025. Vid utgången av 2021 var det endast 11 kommuner som hade en översiktsplan som fått laga kraft före 2004. Majoriteten av de kommuner som fortfarande har en översiktsplan som fått laga kraft före 2004 arbetar med att ta fram en ny.

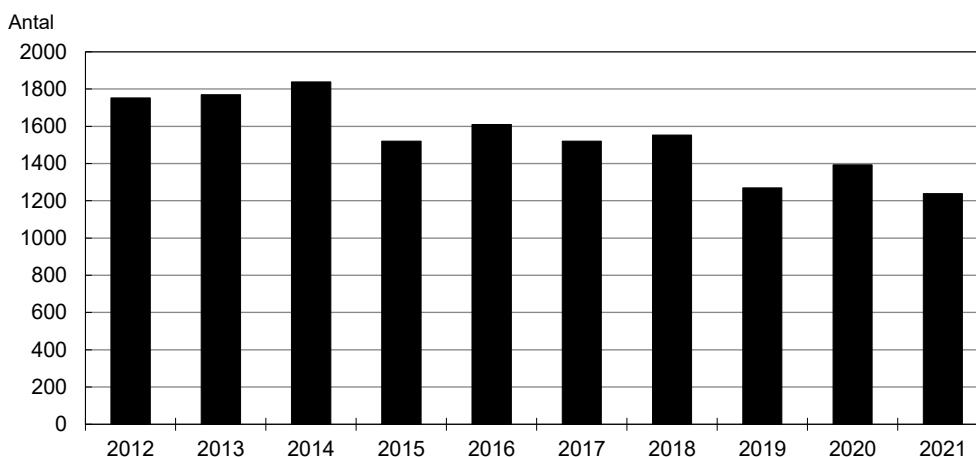
Diagram 3.1 Antal antagna översiktsplaner

Källa: Boverket.

Antalet antagna detaljplaner minskar

En planberedskap hos kommunerna är bl.a. en förutsättning för ekonomisk utveckling och bedöms utifrån antal antagna detaljplaner. År 2021 antogs ca 1 200 detaljplaner i kommunerna enligt Boverkets plan- och byggenkät, vilket var en minskning jämfört med 2020 (se diagram 3.2). Det minskade antalet antagna detaljplaner visar på en något minskad aktivitet i kommunerna när det gäller planeringen för en förändrad markanvändning.

Diagram 3.2 Antal antagna detaljplaner

Källa: Boverket.

Minskningen av antalet antagna detaljplaner kan ha flera orsaker och behöver inte innebära att kommunernas planberedskap har minskat. Boverket har studerat orsakerna till nedgången. Studien baseras på intervjuer med kommunrepresentanter. Dessa framhåller bl.a. att detaljplaneringens komplexitet och krav på utredningar har ökat, vilket kräver ökade resurser.

Planeringsbesked, som infördes 2017, är en möjlighet för kommuner att i ett tidigt skede begära ett besked från länsstyrelsen när det råder stor osäkerhet om förutsättningarna för planeringen. Ett sådant besked kan bidra till en effektivare och kortare process för planläggning, som kan leda till att det blir lättare att tillgodose behovet av bostäder. Under 2021 lämnades 8 planeringsbesked, vilket var 4 färre än 2020. Det är fortsatt få kommuner som begär planeringsbesked av länsstyrelsen. Huvuddelen av de planeringsbesked som lämnades av länsstyrelserna 2021 var negativa.

År 2021 prövades 326 överklagade planärenden av de fem mark- och miljödomstolarna, vilket var färre än 2020. Sammanlagt överprövade länsstyrelserna 35 detaljplaner inom ramen för den statliga tillsynen 2021, vilket var samma nivå som föregående år.

Antalet överklagade planärenden hos mark- och miljödomstolarna har varit relativt konstant under de senaste åren. En stor andel av detaljplanerna överklagas, men få av överklagandena leder till att den aktuella planen upphävs. Även antalet detaljplaner som länsstyrelsen prövar har varit relativt konstant under en lång tid. Det är fortsatt ett litet antal detaljplaner som överprövas av länsstyrelsen inom ramen för den statliga tillsynen.

Antalet bygglov ökar

Antalet beviljade bygglov ger bl.a. en indikation på byggverksamheten som är en del av målet om att underlätta ekonomisk utveckling. År 2021 beviljades omkring 90 900 ansökningar om bygglov och 7 470 förhandsbesked. Det var en ökning jämfört med 2020 då 81 200 bygglov och 3 120 förhandsbesked meddelades. Av de beviljade bygglovsansökningarna avsåg ca 11 500 ärenden nybyggnad av permanenta bostadshus och 3 200 fritidshus, vilket var en ökning jämfört med föregående år, då motsvarande siffror var 9 600 respektive 3 200.

Under 2021 gjordes ca 17 100 anmälningar som avsåg bygglovsbefriade åtgärder. Av dessa avsåg 1 790 ärenden komplementbostadshus, vilket var en minskning jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 2 030.

Sammanlagt överklagades över 3 300 bygglov och förhandsbesked till länsstyrelserna 2021. Motsvarande antal för 2020 var närmare 3 500. År 2021 överklagades ca 1 300 ärenden till mark- och miljödomstolarna, vilket var en minskning jämfört med föregående år, då knappt 1 500 ärenden överklagades. Antalet överklagade beslut om bygglov och förhandsbesked har legat på ungefär samma nivå de senaste tio åren.

Kortare kö- och handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten

Under 2021 ökade efterfrågan på fastighetsbildningsåtgärder inom flera områden, vilket speglas i antalet inkomna ärenden till Lantmäteriet. Myndigheten har bedömt att denna ökning var en effekt av spridningen av sjukdomen covid-19 och människors förändrade resvanor, bl.a. i form av färre utlandsresor och därmed ett ökat intresse för utveckling av de egna fastigheterna. Spridningen av covid-19 har också haft stor påverkan på fastighetsbildningsverksamheten och krävt anpassningar av hur verksamheten bedrivits. Lantmäteriet har behövt pausa handläggningen av ärenden där det inte gått att hålla sammanträden och ha kundkontakt digitalt. Resurser har i stället omfördelats till de ärenden och arbetsmoment som har kunnat genomföras på distans, utan fysiska kundkontakter. Det ledde till att myndigheten kortade sina kötider i början av 2021. I samband med att restriktionerna lättades under senare delen av 2021 återupptogs handläggningen av de pausade ärenden. Det kan komma att leda till att de genomsnittliga handläggningstiderna ökar något under 2022.

Lantmäteriets ärenden följs upp i sju olika ärendekategorier. Två av dessa ingår i redovisningen av den genomsnittliga handläggningstiden i tabell 3.1. Jämfört med 2020 har de genomsnittliga handläggningstiderna kortats i fem kategorier, medan handläggningstiden har ökat något i kategorin samhällsservice. I sex av de sju ärendekategorierna har handläggningstiderna inte varit kortare de senaste fem åren än vad de var under 2021. Detta är främst en effekt av de verksamhetsanpassningar som har gjorts till följd av spridningen av covid-19.

Tabell 3.1 Genomsnittlig handläggningstid hos Lantmäteriet

Veckor	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kommersiell och offentlig mark- och fastighetsutveckling	58	52	57	62	53	40
Infrastruktur	156	143	122	123	104	100

Källa: Lantmäteriet.

Andelen överklagade ärenden och fakturor är i viss mån ett mått på kvaliteten i ärendena, och ger en indikation på om arbetet med att korta handläggningstiderna kan ske med bibehållen kvalitet i avgörandena. Under 2021 minskade andelen överklagade och återförvisade ärenden hos Lantmäteriet. Andelen överklagade fakturor låg på samma nivå 2021 som 2020, vilket innebar en fortsatt hög nivå jämfört med åren dessförinnan.

Ökat inflöde av inskrivningsärenden

Antalet inskrivningsärenden ökade med 8 procent och antalet beslut i inskrivningsärenden med 10 procent under 2021 jämfört med föregående år. Det var framför allt antalet lagfartsansökningar som ökade, vilket bedöms ha berott på den höga omsätt-

ningen av främst bostadsfastigheter i Sverige. Lantmäteriet har bedömt att de ökade bostadspriserna under pandemin lett till fler ansökningar om in-teckning i fastigheter, eftersom bostadsköpen till stor del finansierats genom lån. Inskrivningsverksamheten har en stabil genomsnittlig handläggningstid, även om den ökade från 9 dagar under 2020 till 11 dagar under 2021.

Lantmäteriets inskrivningsverksamhet tar ut expeditionsavgifter för bl.a. handläggning av lagfartsansökningar, in-teckningar och uttag av pantbrev. Storleken på expeditions-avgifterna har bestämts så att de ska täcka kostnaderna för handläggningen av de aktuella ärendena. Till grund för bestämningen av avgifterna finns ett kostnads- underlag. Lantmäteriet har i en rapport till regeringen föreslagit en översyn av kostnadsunderlaget, att expeditionsavgifterna justeras utifrån översynen och att expeditionsavgifterna nettoredovisas hos myndigheten i stället för att redovisas mot inkomstitel (Fi2019/01667). Att redovisa offentligrättsliga avgifter mot inkomstitel är dock huvudregeln i statsförvaltningen och det saknas enligt regeringen tillräckliga skäl att frånga denna.

En ökad digitalisering ger förutsättningar för en öppen och effektiv samhällsbyggnadsprocess

Samhällsbyggnadsprocessen bidrar till att underlätta ekonomisk utveckling och främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser. En förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig samhällsbyggnadsprocess är att den tar vara på digitaliseringens möjlig-heter samt att aktuell och korrekt information om Sveriges geografi och fastigheter används.

Lantmäteriet tillhandahåller information om Sveriges geografi och fastigheter, s.k. geodata, till allmänheten, den offentliga sektorn och näringslivet. Geodata utgör ofta basen i appar, e-tjänster och handläggningsstöd, vilket innebär att de flesta använder geodata dagligen, både privat och i yrkeslivet. Mellan 2015 och 2021 ökade mängden data som Lantmäteriet levererade till samhället via geodataprodukterna och geodata-tjänsterna med 514 procent., vilket ger en indikation på samhällets ökade efterfrågan på geodata och Lantmäteriets förmåga att leverera denna. Dock avtog ökningstakten något mellan 2020 och 2021.

Sedan 2018 har Lantmäteriet på uppdrag av regeringen laserskannat Sveriges skogs- mark för skogsbrukets behov. Omkring 60 procent av skogsmarken är nu skannad.

Inom ramen för regeringens arbete med en digital samhällsbyggnadsprocess har Lantmäteriet fått i uppdrag att etablera en nationell geodataplattform, vilket är en digital infrastruktur för att tillgängliggöra informationsmängder (dataset) i samhälls- byggnadsprocessen (Fi2022/00367). Den nationella geodataplattformen kan i dags- läget hantera två dataset, digitala detaljplaner och byggnadsinformation. Intresset för att nyttja den nationella geodataplattformen har varit stort; 147 kommuner har anslutit sig till plattformen som producenter och 175 aktörer har anslutit sig till plattformen för att kunna konsumera informationen. Kommunerna ska fr.o.m. den 1 januari 2022 upprätta digitala detaljplaner, som kommer att kunna tillgängliggöras i den nationella geodataplattformen.

Lantmäteriet har redovisat ett regeringsuppdrag om att utöka antalet arbetstillfällen i Kiruna (Fi2020/04201). Sammantaget har förstärkningen inneburit att Lantmäteriet fördubblat antalet medarbetare i Kiruna och den 31 november 2021 fanns det 50 tjänster i kommunen inom flera av Lantmäteriets verksamhetsområden. Förstärkning- en har inneburit att myndigheten kunnat intensifiera arbetet med bl.a. kvalitetshöjande åtgärder i fastighetsregistret, och därmed frigjort resurser i andra delar av landet.

Insatser för att se över områden av riksintresse

När riksintressesystemet infördes var avsikten att endast få och unika områden skulle komma i fråga för utpekande. Med tiden har både antalet områden av riksintresse och storleken på dessa områden kraftigt ökat. Boverket har, som samordnande myndighet tillsammans med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket genomfört en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse (Fi2020/04621). Översynen visar att myndigheterna har gjort insatser för att förtydliga kriterierna för vilka områden som ska anses vara av riksintresse (Boverket 2021:14). Enligt rapporten har samtliga deltagande myndigheter bedömt att deras riksintresseanspråk är i behov av en översyn. Fyra av fem myndigheter bedömer dessutom att deras samlade riksintresseanspråk inte i alla delar kan förväntas motsvara kriterierna, och att det därför sannolikt finns ett behov av att ändra enskilda riksintresseanspråk. Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har i regleringsbrevet för 2022 fått i uppdrag att ompröva riksintressen för naturvården och kulturmiljövården med brister avseende aktualitet eller utbredning.

Hållbart markbyggnande

Markens hållfasthet och andra geotekniska egenskaper påverkar i hög grad förutsättningarna att uppföra byggnader, vägar och järnvägar, och därmed också möjligheten att nå målet att långsiktigt främja en god hushållning med naturresurser. I samband med dessa processer måste förändringar i klimatet beaktas. Statens geotekniska institut bedrev under 2021 kunskapshöjande insatser för myndigheter och kommuner i syfte att ras, skred och erosion ska beaktas tidigare i planprocessen, och med målet att bidra till en större helhetssyn. Statens geotekniska institut hade under 2021 ett fortsatt ökat inflöde av remisser från kommuner, myndigheter och mark- och miljödomstolarna kopplade till ras- och skredsäkring längs Göta älv. Utöver arbetet med detta har Statens geotekniska institut även bidragit till stabilitetskarteringar, som syftar till att kartlägga den bebyggda markens stabilitet.

3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till målet om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser främjas. Målet bedöms bl.a. utifrån resultatindikatorn antal kommuner som integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande samt förvaltning i städer och tätorter. Resultatindikatorn har valts eftersom den speglar både miljömässiga och sociala aspekter av livsmiljön. Som bedömningsgrund används insatser som genomförts för att främja goda och hållbara livsmiljöer. För att beskriva utvecklingen av sociala värden i den byggda miljön används indikatorn upplevd otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet.

De nationella målen för folkhälso- respektive funktionshinderpolitiken liksom det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design samt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är också viktiga utgångspunkter för arbetet med goda och hållbara livsmiljöer (se utg.omr. 9, utg.omr. 17 respektive utg.omr. 20).

Andelen kommuner som integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i planeringsunderlagen ökar

Kommunernas arbete med att integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer har följts upp i Naturvårdsverkets rapport Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2022 (Naturvårdsverkets rapport 7033). Andelen kommuner som inkluderar ekosystemtjänster i sina planeringsunderlag för grön- och vattenstruktur

ökade enligt rapporten med 7 procentenheter mellan 2018 och 2021. Inom ramen för det arbete som bedrivs inom Rådet för hållbara städer har Boverket och Naturvårdsverket tagit fram en gemensam vägledning om grönplanering. Vägledningen vänder sig i första hand till kommuner och konsulter som arbetar inom park, miljö, naturvård, stadsbyggnad, kulturmiljö, friluftsliv och strategisk planering. Naturvårdsverket bedömer i sin rapport att framtagna vägledningar och verktyg ger förutsättningar att nå målet om att en majoritet av kommunerna senast 2025 ska ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Stadsmiljöavtalen

Stadsmiljöavtalen syftar till att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för åtgärder i städer som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik, cykel, eller till hållbara godstransporter. Under 2021 beviljades stöd för 116 åtgärder, fördelade på 54 avtal, varav 11 tillkommit genom ordinarie avtal och 43 genom den tillfälliga förstärkningen med fokus på cykelåtgärder som beslutades av riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 22, bet. 2020/21:CU1, rskr. 2020/21:99). Det beviljade stödet uppgick till knappt 1,2 miljarder, varav nästan 190 miljoner kronor avsåg kollektivtrafikåtgärder, drygt 470 miljoner kronor cykelåtgärder och ca 540 miljoner kronor kombinerade kollektiv- och cykeltrafikåtgärder. Det utbetalade stödet uppgick 2021 till ca 402 miljoner kronor, varav 31 miljoner kronor var hänförliga till den tillfälliga cykelsatsningen.

I merparten av de projekt som hittills slutredovisats och utvärderats har en minskning av personbilstrafiken kunnat påvisas som en följd av de vidtagna åtgärderna. För de stadsmiljöavtal som beslutades 2021 uppskattas minskningen av koldioxidutsläpp från trafiken uppgå till omkring 5 400 ton per år. Minskad personbilstrafik bidrar även till bättre luftkvalitet genom minskade utsläpp från trafiken och färre slitagepartiklar.

Stadsmiljöavtalen behandlas även inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Stöd för grönare och tryggare samhällen

Bidraget för grönare städer var sökbart under 2018 och syftade till att utveckla städer till gröna och hälsosamma platser och nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Under 2021 slutredovisades 31 projekt. Som exempel på åtgärder som har vidtagits kan nämnas nyanläggning av stadsgrönska, utveckling av befintlig stadsgrönska och anpassningar till det förändrade klimatet. Flertalet av de åtgärder som vidtagits har syftat till att höja kvaliteten på befintliga grönområden och därigenom utveckla områdets förutsättningar att bidra med ekosystemtjänster. En ansökningsomgång för stödet för gröna och trygga samhällen genomfördes i maj 2021, i vilken det totalt kom in 300 ansökningar. Boverket beviljade under året 123 ansökningar till ett sammanlagt belopp om 239 miljoner kronor.

Den upplevda otryggheten utomhus

Människors upplevda trygghet eller otrygghet utomhus i det egna bostadsområdet bedöms ge en relativt god bild av de många skiftande faktorer som tillsammans beskriver den sociala hållbarheten i boendemiljön. Enligt Brottsförebyggande rådets årliga nationella trygghetsundersökning (2021:11) uppgick andelen personer i åldrarna 16 till 84 år som känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet till 28 procent 2021, vilket var en liten minskning jämfört med 2020 och en återgång till samma nivå som 2016–2019.

Kvinnor upplever otrygghet i betydligt högre utsträckning än män, 36 procent jämfört med 19 procent. Andelen otrygga är högre i de yngsta och äldsta åldersgrupperna och lägre bland personer i medelåldern (35–54 år). Uppgifter från nationella trygghetsundersökningen 2022, som publicerades den 11 oktober 2022, kommer att redovisas i budgetpropositionen för 2024. Trygghetsfrågor behandlas även inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Boendesegregationen har ökat

Delegationen mot segregation (Delmos) redovisar i sin årsrapport 2021 utvecklingen av den socioekonomiska boendesegregationen i Sverige under tidsperioden 1990–2018. Analysen visar att den socioekonomiska boendesegregationen generellt har ökat i Sverige sedan 1990. Under 2010-talet minskade segregationen något, men det är svårt att i dagsläget avgöra huruvida denna minskning utgör ett trendbrott. Under tidsperioden 1990–2018 visar segregationsindex en tilltagande uppdelning av personer i olika inkomstgrupper mellan olika bostadsområden, och det är mest tydligt för de minst och mest resursstarka grupperna. Den socioekonomiska boendesegregationen kan i stor utsträckning förklaras av ökade inkomstskillnader i samverkan med flera andra faktorer, som exempelvis utvecklingen på bostads- och arbetsmarknaden.

Analysen visar också att andelen områden med socioekonomiska utmaningar ökade 2011–2019. Detsamma gäller områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Andelen socioekonomiskt blandade områden minskade under perioden och andelen områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar var på samma nivå.

Segregationsfrågor behandlas utförligare inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

Rådet för hållbara städer

Rådet för hållbara städer har i uppdrag att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Utgångspunkterna för arbetet utgörs av mål 11 i Agenda 2030, strategin för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) och propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110).

Rådet består av cheferna för samtliga deltagande myndigheter samt representanter från kommuner och länsstyrelser. Rådet samverkade 2021 kring ett 30-tal åtgärder som involverade två eller flera av de myndigheter som var representerade i rådet. Under verksamhetsåret 2021–2022 avslutades tolv samverkansåtgärder, bl.a. en förstudie om samordning av finansiering och nationellt kunskapsstöd, en konferens om mål 11 i Agenda 2030 samt en kunskapssammanställning om åldersvänliga städer. Samverkansåtgärderna bidrar till uppfyllelsen av målet om att ge alla människor en från social synpunkt god livsmiljö.

Smart City Sweden

Smart City Sweden, som är en nationell export- och investeringsplattform som främjar och sprider svenska lösningar för smarta och hållbara städer nationellt och internationellt, finns representerad i hela landet med sex regionala noder. Under 2021 präglade spridningen av covid-19 verksamheten. Smittspridningen innebar flera utmaningar, bl.a. till följd av att fysiska besök inte var möjliga. Det innebar ett fortsatt fokus på digitala besök, fler uppföljande aktiviteter och utveckling av nya besöksprodukter. Efterhand ökade möjligheten att hålla fysiska möten, och ett stort antal möten hölls under andra halvåret 2021.

Antalet besökare ökade jämfört med 2020 och uppgick 2021 till drygt 2 600, varav ca 350 var fysiska besökare. Totalt tog Smart City Sweden emot ca 170 olika besöksgrupper under 2021. Deltagarna representerade 69 olika länder. Det kan jämföras med 2020, då Smart City Sweden tog emot knappt 200 besökare, varav endast 160 fysiska besökare. Statistiken för antalet besökare på hemsidan Smart City Sweden och aktiviteten på sociala medier visar på ett stigande intresse för verksamheten. Genom Smart City Swedens verksamhet har samarbetet mellan Sverige och andra länder ökat och fler svenska företag har kommit ett steg närmare affärer.

3.3.3 Hållbarhet i byggande och förvaltning

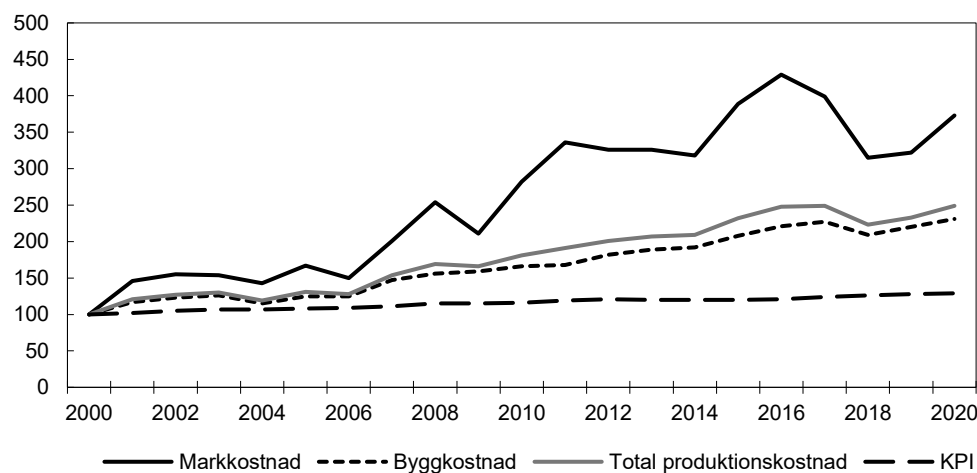
I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Som resultat-indikatorer används produktionskostnader för bostäder och genomsnittlig energiprestanda.

Byggsektorn behöver effektiviseras

En väl fungerande och effektiv byggsektor ger förutsättningar för en hållbar bostadsmarknad. En effektiv byggsektor kännetecknas bl.a. av en väl fungerande konkurrens. Kostnadsutvecklingen i byggsektorn påverkas av många faktorer. Produktionskostnaderna, som utgörs av markkostnader och byggkostnader, har över tid ökat i Sverige (se diagram 3.3). Detta kan vara en indikation på att marknaden inte är effektiv eller på strukturella problem. En liknande utveckling av produktionskostnaderna kan ses i Sveriges grannländer.

Diagram 3.3 Index för produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus

Nettokostnad 2000–2020

Anm.: KPI står för konsumentprisindex och syftar till att mäta prisutvecklingen för hela den privata konsumtionen.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Mark- och byggkostnaden ökade med ca 270 respektive 130 procent under perioden 2000–2020 samtidigt som den totala produktionskostnaden ökade med nästan 150 procent. År 2020 utgjorde byggkostnaden ca 80 procent av den totala produktionskostnaden. De ökade byggkostnaderna har bl.a. berott på att kostnader för byggmaterial har ökat under en längre tid. Konsekvenser av spridningen av covid-19, såsom nedstängda tillverkningsanläggningar och störda globala logistikkedjor, har dessutom påverkat kostnadsutvecklingen för byggmaterial under de senaste åren. Den långa tiden med kostnadsökningar indikerar att det finns konkurrensproblem inom byggsektorn. Konkurrensverket har kartlagt konkurrensen inom byggmaterialindustrin

(Konkurrensverket 2021:4). Kartläggningen visar på bristande konkurrens i såväl byggmaterialindustrin som byggsektorn i sin helhet, vilket bidrar till ineffektivitet. Bland annat leder bristande transparens och kontroll av byggmaterialkostnader i byggprojekt till att en effektiv prisbildning försvåras. Förekomsten av osund konkurrens, t.ex. i form av fusk och arbetsmarknadskriminalitet, bedöms vara en förklaring till den bristande konkurrensen. Konkurrensverkets kartläggning har bidragit till ökad kunskap om konkurrensförutsättningarna inom byggmaterialindustrin. Boverket och Upphandlingsmyndigheten har utvecklat ett stöd för att vid upphandling inom bygg- och anläggningssektorn främja ökad social hänsyn, inklusive arbetsrättsliga villkor, och förbättrad projektkultur. Stödet bedöms bidra till att motverka osund konkurrens i byggsektorn.

Sedan 2019 genomför Boverket en översyn av myndighetens byggregler och konstruktionsregler. Översynen syftar till att skapa ett förenklat och konsekvent regelverk med en, så långt det är möjligt, genomgående likriktad struktur och detaljeringsgrad, och därmed bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande. En ny modell för bygg- och konstruktionsreglerna har utvecklats, som under 2021 har tillämpats på ändringarna av Boverkets föreskrifter. Arbetet med översynen av byggregelverket kommer att fortgå under de kommande åren.

Byggsektorns miljöpåverkan är betydande

Boverket publicerar årligen miljöindikatorer som visar bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan i Sverige ur ett livscykelerspektiv. Sektorn står för mellan 4 och 35 procent av den inhemska miljöpåverkan inom olika miljöpåverkansområden, såsom växthusgasutsläpp, energianvändning och avfall. Dessutom bidrar sektorn till miljöpåverkan i andra länder genom import av byggprodukter. Utvecklingstrenden för olika miljöpåverkansområden skiljer sig åt när både inhemsk produktion och import inkluderas. Mellan 2008 och 2019 minskade växthusgas- och kväveoxidutsläppen samt användningen av hälsofarliga kemikalier. Däremot ökade partikelutsläppen, den totala energianvändningen och användningen av miljöfarliga kemikalier. Under samma period ökade sysselsättningen och förädlingsvärdena kopplade till bygg- och fastighetssektorn.

Den 1 januari 2022 infördes krav på klimatdeklaration för byggnader, vilket innebär att byggherrar ska upprätta och lämna in en klimatdeklaration till Boverket som speglar den klimatpåverkan som uppstår vid uppförande av en ny byggnad. För att underlätta införandet av kravet på klimatdeklarationer har Boverket bl.a. utvecklat en handbok och webbutbildning. Boverket och Upphandlingsmyndigheten har utarbetat hållbarhetskriterier och upphandlingsstöd i syfte att underlätta för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelerspektiv vid byggande. Boverket har vidare fått i uppdrag att utreda hur gränsvärden för klimatpåverkan från byggnader kan införas tidigare än 2027. Under 2022 har Boverket även fått i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn som ska bidra till att Sveriges miljö- och klimatmål nås (Fi2022/00506).

Trenden med förbättrad energiprestanda i byggnadsbeståndet fortsätter

Utvecklingen av byggnadsbeståndets energiprestanda visar att energianvändningen för uppvärmning, varmvatten och fastighetsdrift i byggnader blir alltmer effektiv (se tabell 3.2). För flerbostadshus har utvecklingen på senare år stagnerat och 2021 ökade den genomsnittliga energianvändningen per ytenhet något. Energianvändningen är dock fortfarande låg jämfört med tidigare år. Det finns ingen tydlig orsak till den försämrade energiprestandan, och det är för tidigt att avgöra om det är ett trendbrott.

Tabell 3.2 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår (kWh/m²) ackumulerat

Byggnadskategori	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
En- och tvåbostadshus	115	113	111	110	109	108	107	102	101	95
Flerbostadshus	146	145	144	143	142	141	136	125	125	126
Lokalbyggnader	156	154	152	150	150	146	143	124	124	119

Anm.: Beräkningsmetoden för energiprestanda utgår från den metod som används före den 1 januari 2019 i hela tabellen för att kunna göra jämförelser bakåt i tiden.

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

Stöd för energieffektivisering i flerbostadshus

Den 1 oktober 2021 infördes ett tidsbegränsat stöd för energieffektivisering i flerbostadshus. Syftet med stödet var att förbättra energiprestandan i befintliga flerbostadshus genom energieffektiviserande renoveringar. Stödet var sökbart t.o.m. den 31 december 2021, då det avvecklades. Totalt inkom 1 842 ansökningar under ansökningsperioden. Fram t.o.m. den 30 juni 2022 hade 1 038 ansökningar beviljats om sammanlagt 1 500 miljoner kronor. Av de ansökningar som bifallits avsåg ca 68 procent hyresrätter, 31 procent bostadsrätter och 0,5 procent kooperativa hyresrätter. De vanligaste planerade energieffektiviseringsåtgärderna var effektivare ventilation och värmeåtervinning, byte av fönster och dörrar samt effektivare styr- och reglersystem.

Stöd för innovativt och hållbart byggande

Stödet för innovativt och hållbart byggande av bostäder infördes 2018 och avvecklades efter riksdagens beslut om statens budget för 2019. Endast en ansökningsomgång, med totalt 152 inkomna ansökningar, genomfördes. Totalt beviljades stöd till 59 projekt om sammanlagt 121 miljoner kronor och de sista utbetalningarna gjordes under 2021. I huvudsak beviljades projektstöd till företag, men även till högskolor och universitet samt ett fåtal kommuner och föreningar. Av de företag som beviljades stöd var nästan 90 procent små eller medelstora företag. Flest projekt genomfördes i Stockholms län (24 projekt), följt av Västra Götalands län (11 projekt) och Skåne län (7 projekt). Stödet beviljades i huvudsak till projekt inom experimentell utveckling, men även till grundforskning vid högskolor och universitet. Storleken och inriktningen på de beviljade projekten varierade stort. De avsåg bl.a. effektiva bygg- och projekteringsprocesser, innovativa träkonstruktioner och självstyrning av uppvärmning och ventilation.

Bidrag till åtgärder för att minska förekomsten av radon i bostäder

Markradon är den dominerande radonkällan i både flerbostadshus och småhus, och är den näst största orsaken till lungcancer efter rökning. Mellan 2018 och 2021 var det möjligt att söka bidrag för åtgärder mot radon i småhus. Efter utgången av 2021 har det inte varit möjligt att ansöka om bidrag för radonåtgärder, eftersom bidraget har avvecklats. Söktrycket var högt under bidragsperioden. Totalt bifölls 3 471 ansökningar under perioden och bidrag beviljades med ett sammanlagt belopp om nästan 70 miljoner kronor. Flest ansökningar bifölls avseende hus i Stockholms län (1 408 ansökningar), Västra Götalands län (382 ansökningar) och Västmanlands län (280 ansökningar). Högst bidragsbelopp per invånare beviljades i Västmanlands län följt av Uppsala län och Stockholms län. Åtgärderna beräknas ha sänkt radonhalten i de berörda småhusen med igenomsnitt 356 becquerel per kubikmeter inomhusluft.

3.3.4 En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling, samt till målet om att skapa långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Förändringar i bostadsbyggandet redovisas utifrån indikatorerna färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen. De kommunala bedömningarna av bostadsmarknaden visar kommunernas uppfattningar om hur väl bostadsmarknaden fungerar över hela landet, hur efterfrågan på bostäder ser ut och hur väl utbudet svarar mot behoven.

Flera faktorer påverkar bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna. Kommunernas agerande och omvärldsfaktorer, t.ex. den allmänna ekonomiska utvecklingen, gör att effekterna av statliga insatser är svåra att bedöma.

Byggtakten är hög, men byggbehovet är fortsatt stort

Påbörjade bostäder

Enligt Boverket påbörjades byggandet av 71 750 bostäder 2021, vilket var en ökning med drygt 22 procent jämfört med föregående år. Boverkets prognos för 2022 visar att byggtakten minskar kraftigt till följd av hög inflation, stigande räntor samt högre byggmaterial- och energipriser. Boverket prognosticerar att ca 60 000 bostäder kommer att påbörjas under året (se tabell 3.3).

Tabell 3.3 Påbörjade bostäder och befolkningsökning

Antal. Utfall 2015–2020, prognos 2021–2022

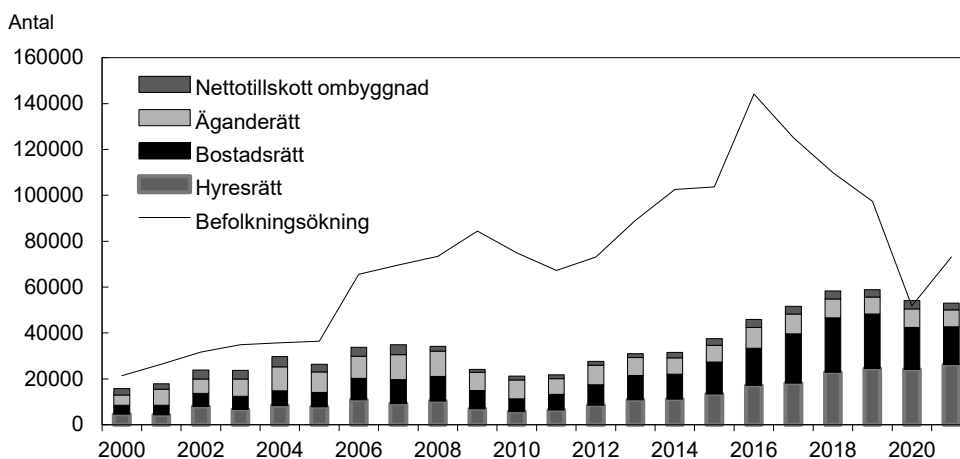
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Flerbostadshus	37 200	48 300	50 900	42 100	38 200	44 400	55 400	43 500
Småhus	11 000	13 000	12 900	11 200	10 900	11 100	13 600	13 500
Total nybyggnad	48 200	61 300	63 800	53 300	49 100	55 500	69 000	57 000
Nettotillskott genom ombyggnad	3 500	4 000	4 700	3 000	3 200	2 900	2 750	3 000
Totalt påbörjade bostäder	51 700	65 300	68 500	56 300	52 300	58 400	71 750	60 000
Befolkningsökning	103 700	144 100	125 100	109 900	97 400	51 700	73 000	60 500

Anm.: Statistiken över påbörjade bostäder 2015–2020 är från Statistiska centralbyrån. Eftersom det finns en stor eftersläpning i rapporteringen redovisas för år 2021–2022 Boverkets prognos över antalet påbörjade bostäder.

Källor: Boverket och Statistiska centralbyrån.

Färdigställda bostäder

I diagram 3.4 redovisas tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen. År 2021 färdigställdes ca 53 000 bostäder genom ny- och ombyggnation, vilket var ca 2 procent färre än 2020. Antalet färdigställda bostadsrätter fortsatte att minska, samtidigt som antalet färdigställda hyresrätter ökade. Av de nya bostäderna i flerbostadshus var ca 65 procent hyresrätter och 34 procent bostadsrätter. Sammantaget minskade antalet färdigställda bostäder något 2021, samtidigt som befolkningen ökade.

Diagram 3.4 Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutveckling

Källa: Statistiska centralbyrån.

Byggbehovet är fortsatt stort

Enligt Boverkets byggbehovsberäkning från juni 2022 uppskattas det sammanlagda behovet av nya bostäder fram t.o.m. 2030 till 571 000, dvs. ca 63 000 bostäder årligen, relativt jämnt fördelat över perioden. Detta är den volym som Boverket bedömer behövs för att svara mot den förväntade framtida befolkningsökningen, och samtidigt hantera det behov av bostäder som växt fram under de senaste 15 åren. Boverkets tidigare byggbehovsberäkning från december 2021 visar att 73 procent av bostäderna behöver byggas i de tre storstadsregionerna Stockholm-Uppsala, Göteborg och Malmö-Lund. Beräkningen visar att det med hänsyn till den förväntade befolkningsutvecklingen inte behöver byggas några bostäder i 23 av landets 60 funktionella analysregioner, dvs. funktionella avgränsade arbetsmarknadsregioner med arbetspendling över kommungräns som utgångspunkt. Detta gäller i huvudsak de norra delarna av landet samt Värmland och Dalarna. Vissa aspekter fångas dock inte upp av byggbehovsberäkningen. I regioner där befolkningsutvecklingen inte medför behov av nya bostäder kan det t.ex. behöva byggas bostäder som är anpassade till en åldrande befolkning. Inte heller lokal efterfrågan på nya bostäder till följd av stora företagsetableringar och företagsexpansioner synliggörs i byggbehovsberäkningen. Det lokala behovet av nya bostäder är särskilt stort runt de stora företagsetableringarna och företagsexpansionerna i Norrbottens och Västerbottens län.

Efterfrågan på investeringsstöd

Möjligheten att söka investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016 och avvecklades efter riksdagens beslut om statens budget för 2022. År 2016–2021 beviljades ca 18 miljarder kronor i investeringsstöd till mer än 1 300 projekt, motsvarande sammanlagt närmare 58 800 bostäder, varav knappt 88 procent avsåg hyresbostäder och resten bostäder för studerande. Under 2022, t.o.m. den 30 september, har stöd beviljats med drygt 3 miljarder kronor för nästan 8 300 bostäder, varav 1 300 bostäder för studerande och resten hyresbostäder.

Från dess att stödet infördes, fram t.o.m. den 30 september 2022, hade 12,8 miljarder kronor betalats ut avseende närmare 37 600 färdigställda bostäder (se tabell 3.4). Av dessa var ca 32 200 hyresbostäder och ca 5 400 bostäder för studerande.

Tabell 3.4 Beviljat och utbetalat belopp för investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande

År	Beviljat		Utbetalat	
	Antal bostäder	Miljarder kronor	Antal bostäder	Miljarder kronor
2016	8	0,003	0	0
2017	8 922	2,5	2 148	0,5
2018	9 585	3,4	4 266	1,3
2019	6 769	2,4	5 354	1,7
2020	11 300	4,2	6 535	2,3
2021	14 313	5,6	10 349	3,7
2022	8 266	3	8 943	2,2
Totalt	59 163	21,1	37 595	11,7

Anm.: Siffrorna för 2022 avser beviljade och utbetalda belopp t.o.m. den 31 september.

Källa: Boverket.

Av de ansökningar som bifölls 2021 avsåg knappt 47 procent uppförande av bostäder i de tre storstadsregionerna, vilket motsvarade 56 procent av det totalt beviljade stödbeloppet och hälften av bostäderna. Av de bifallna ansökningarna avsåg 2,5 procent, motsvarande 2,3 procent av det totalt beviljade beloppet och 2,1 procent av bostäderna, projekt i Stockholmsnära kommuner (dvs. kommuner som gränsar mot Stockholmsregionen). Knappt 27 procent av de bifallna ansökningarna avsåg projekt i övriga kommuner med hög och varaktig befolkningstillväxt och övriga stora kommuner. Dessa projekt omfattade en något högre andel (28,6 procent) av det beviljade beloppet och en tredjedel av bostäderna. Nästan en fjärdedel (24 procent) av de bifallna ansökningarna avsåg projekt i övriga landet, motsvarande 12,8 procent av det totalt beviljade beloppet och 14 procent av antalet bostäder.

Antalet utfärdade kreditgarantier ökar

Kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande syftar till att främja byggandet av fler bostäder genom att öka finansieringsmöjligheterna för byggherrar. Kreditgarantier lämnas av Boverket för lån avseende nybyggnad och anordnande av bostäder, både under byggtiden och efter färdigställande, till kreditinstitut som har ramavtal med myndigheten. Under 2021 beviljades totalt 694 nya garantier, omfattande knappt 2 700 lägenheter, varav de flesta avsåg garantier under byggtiden. Det var en ökning jämfört med 2020, då kreditgarantier för drygt 2 200 lägenheter ställdes ut. Vid utgången av 2021 fanns utfärdade garantier till ett maximalt garanterat belopp om knappt 64,7 miljarder kronor.

Startbidrag möjliggör byggemaskaper

Den 1 januari 2020 infördes möjligheten för byggemaskaper som bygger bostäder för sina medlemmar att söka ett startbidrag som uppgår till högst 400 000 kronor. Under 2021 inkom 7 ansökningar, varav 4 beviljades.

Insatser för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt

Riksdagen antog i april 2022 förslag till ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (bostadsförsörjningslagen). Från och med den 1 oktober 2022 ska den analys som ligger till grund för uppgifterna i kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen ha en tydligare inriktning mot bostadsbristen i kommunen. Bland annat ska en analys göras av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Från och med den 1 juli 2022 ska Boverket förse kommunen med ett underlag som ska användas vid analysen av bostadsbehoven. År 2020 fanns det enligt Boverket ca 57 800 hushåll som var trångbodda och som

samtidigt hade en ansträngd boendeekonomi. Det motsvarar 1,2 procent av hushållen, en andel som varit konstant sedan 2015.

I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2022 anger 204 kommuner att de har ett underskott på bostäder i kommunen som helhet. Det är en minskning med 3 kommuner jämfört med 2021 och med 8 kommuner jämfört med 2020. Många hushåll har dock fortsatt svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Det gäller framför allt grupper som är nya på bostadsmarknaden, inte minst unga och nyanlända. Det är även svårt för personer med funktionsnedsättning och äldre att få sina bostadsbehov tillgodosedda, bl.a. eftersom det i vissa kommuner råder brist på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning respektive särskilda boendeformer för äldre. Vidare har stora delar av det äldre bostadsbeståndet bristande tillgänglighet för personer med nedsatt rörlighet. Enkäten visar en något bättre situation för studenter, vilket dock kan vara en tillfällig effekt av spridningen av covid-19, bl.a. eftersom en stor del av undervisningen vid universitet och högskolor har bedrivits på distans.

Bostadssituationen för utrikes födda och nyanlända behandlas närmare inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering. Ungas bostadssituation behandlas närmare inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Hyresgarantier

Boverket administrerar det statliga bidraget till kommuner för hyresgarantier som kommunerna utfärdar till hushåll som kan betala ett eget boende, men som trots det har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Under 2021 beviljade Boverket bidrag om 0,45 miljoner för 89 garantier till 13 kommuner. Det innebar en minskning jämfört med 2020, då det beviljade beloppet uppgick till drygt 0,7 miljoner kronor för 146 garantier till 19 kommuner. Antalet bidragsgrundande garantier har de senaste 10 åren varierat mellan 49 och 226 och antalet kommuner mellan 13 och 19.

Insatser på svaga bostadsmarknader

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Kommuner med svag bostadsmarknad kan ansöka om bidrag hos Boverket till stöd för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag i ekonomiska svårigheter och till stöd för företag som tillhandahåller bostadstjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Regelverket ändrades 2018 för att anpassa det till EU:s statsstödsregler. Avtal om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag som beslutats enligt de tidigare reglerna fortsätter dock att gälla. Vid årsskiftet 2021/2022 återstod ett avtal med en kommun som löper till utgången av 2023. Det återstående åtagandet enligt avtalet uppgår till 4,7 miljoner kronor. Sedan regelverket ändrades 2018 har en handfull kommuner visat intresse för bidraget, men några nya ansökningar har inte kommit in.

Statens Bostadsomvandling AB

Genom att förvärva och omvandla offentligt ägda och privatägda fastigheter, med främsta syfte att säkerställa bostäder till äldre, medverkar Statens Bostadsomvandling AB Sbo (Sbo) till en bostadsmarknad i balans, särskilt på orter med en svag bostadsmarknad. Under 2021 sålde bolaget en fastighet som omfattade 12 lägenheter. Totalt 61 lägenheter i tre kommuner färdigställdes. Sbo bedrev under 2021 verksamhet på 27 orter i totalt 25 kommuner, i form av bl.a. förstudier, ombyggnationer och omvandlingar. I september 2021 beslutade regeringen att överlåta statens samtliga aktier i Vasallen AB (Vasallen) till Sbo genom aktieägartillskott. Vid en extrastämma i oktober 2021 etablerades en koncern, i vilken Sbo är moderbolag och Vasallen utgör dotterbolag. I samband med stämman fick Sbo i uppdrag att effektivt och ansvarsfullt

förvalta Vasallen och därefter avveckla dess verksamhet så snart som möjligt. Detta påverkar inte Sbo:s samhällsuppdrag.

3.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

3.4.1 Effektivare samhällsbyggnadsprocess gynnar bostadsbyggandet

Flera av de insatser som gjorts inom samhällsbyggnadsprocessen har inriktats på att skapa en effektivare och mer sammanhållen process. En effektiv och enhetlig tillämpning av regelverket leder till kortare handläggningstider och färre överklagade beslut, vilket i sin tur bidrar till att uppfylla målet om att underlätta för ekonomisk utveckling och främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser. Regeringen bedömer att berörda myndigheters insatser sammantaget kommer att leda till en minskning av det totala antalet riksintresseanspråk, och skapa bättre förutsättningar för planering och byggande. Regeringen bedömer vidare att insatserna som har gjorts för att minska riskerna för ras och skred bidrar till ett hållbart byggande.

Den nationella geodataplattformen har möjliggjort för kommuner och andra aktörer att ta del av detaljplaner och byggnadsinformation. Det är ett viktigt steg mot en digital samhällsbyggnadsprocess. Satsningen på nya arbetstillfällen för att förstärka Lantmäteriets verksamhet i Kiruna har inneburit att myndigheten bl.a. har kunnat arbeta mer med kvalitetshöjande åtgärder i fastighetsregistret och hålla en hög utvecklings- och förvaltningstakt, vilket också är en förutsättning för en fortsatt digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen. Regeringen bedömer att dessa åtgärder sammantaget bidrar till att uppfylla målet om att underlätta ekonomisk utveckling och främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser.

För att uppnå rimliga handläggningstider bedömer regeringen att arbetet inom Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet måste inriktas på att begränsa ökningen av äldre ärenden genom att handlägga nyinkomna ärenden snabbare än tidigare.

3.4.2 Statliga insatser bidrar till goda och hållbara livsmiljöer

Insatser har genomförts inom området för goda och hållbara livsmiljöer för att bidra till att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser främjas. Fler kommuner integrerar stadsgröniska och ekosystemtjänster i urbana miljöer, och åtgärderna inom ramen för stadsmiljöavtalen har syftat till att bidra till bättre förutsättningar för att resa med kollektivtrafik och cykel. Flera åtgärder som Rådet för hållbara städer ansvarar för bidrar till ökad kunskap och samordning mellan myndigheter. Regeringen bedömer att en mer samordnad bebyggelse-, transportinfrastruktur- och trafikplanering behövs för att minska transportsektorns klimat- och miljöpåverkan och för att nå etappmålet om en ökad andel gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Eftersom den upplevda otryggheten utomhus har varit högre de senaste sex åren jämfört med tidigare år finns skäl att noga följa utvecklingen på området.

3.4.3 Statliga insatser bidrar till en effektivare byggprocess och ett hållbart byggande

Produktionskostnaderna för bostäder ökar fortfarande, och situationen i omvärlden har under senare tid särskilt påverkat kostnadsutvecklingen för byggmaterial. Byggsektorn präglas av bristande konkurrens, med bl.a. låg produktivitet och innovationsgrad. Översynen av Boverkets bygg- och konstruktionsregler bedöms på sikt bidra till

ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande, med ökade möjligheter för innovation och teknisk utveckling. Insatser för att motverka osund konkurrens och arbetslivskriminalitet syftar till att bidra till ett mer effektivt byggande (se även utg.omr. 14).

Utvecklingen av bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan skiljer sig åt mellan olika miljöpåverkansområden. Trenden med en minskad inhemsk klimatpåverkan och förbättrad energiprestanda i byggnadsbeståndet fortsätter. Behovet av energieffektivisering i det äldre byggnadsbeståndet är dock fortsatt stort. Kravet på en klimatkommunikation för byggnader och hållbarhetskriterier vid upphandling av byggentreprenader bedöms kunna påskynda klimatomställningen i bygg- och fastighetssektorn. Bidraget till åtgärder för att minska förekomsten av radon bedöms ha bidragit till en bättre inomhusmiljö i småhusbeståndet, och till att uppfylla miljökvalitetsmålet om en säker strålmiljö (se utg.omr. 20).

Sammantaget bedömer regeringen att de genomförda insatserna stödjer utvecklingen mot ett hållbart byggande, och bidrar till målet om en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Insatserna bidrar också till att uppnå flera miljökvalitetsmål (se även utg.omr. 20).

3.4.4 Statens insatser underlättar bostadsbyggande och bidrar till en bättre fungerande bostadsmarknad

Regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna bidrar till att skapa bättre förutsättningar för hushållen att hitta en bostad som svarar mot deras behov. Under 2021 låg byggandet för andra året i rad i nivå med Boverkets byggbehovsberäkning, men det finns fortfarande ett behov av att åtgärda det stora underskott av bostäder som har byggts upp under lång tid. De ändringar i bostadsförsörjningslagen som riksdagen har antagit förväntas förbättra förutsättningarna för såväl kommunernas planering av bostadsförsörjningen, som regeringens uppföljning av riksdagens mål för bostadsmarknaden (prop. 2021/22:95, bet. 2021/22:CU17, rskr. 2021/22:259).

Regeringen anser dock att de vidtagna åtgärderna inte är tillräckliga för att uppnå långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader, där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot deras behov. Det behövs fler bostäder särskilt i vissa delar av landet och framför allt för hushåll som har svårt att få en bostad på marknadens villkor.

3.4.5 De statliga insatserna bidrar till att uppnå de övergripande målen för bostadspolitik

De vidtagna åtgärderna bedöms ha bidragit till utvecklingen mot att nå de övergripande målen inom bostadspolitik. Sammantaget anser regeringen dock att målen inte är uppnådda. Ytterligare åtgärder krävs också för att fler hushåll ska få sina bostadsbehov tillgodosedda, för att konsumenternas efterfrågan på bostäder som svarar mot deras behov ska tillgodoses samt för att uppnå en långsiktig hållbarhet i byggandet.

3.5 Politikens inriktning

Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Det behöver därför byggas fler bostäder över hela landet, som möter människors behov och efterfrågan. Sveriges befolkning har ökat under lång tid, vilket medför behov av ett långsiktigt hållbart bostadsbyggande och ett bättre utnyttjande av det

befintliga beståndet. Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad och för att bidra till flyttkedjor samt lokal och regional utveckling.

För att människors efterfrågan och behov av bostäder ska mötas är det viktigt att det finns ett utbud av olika typer av upplåtelseformer och bostäder som passar i olika skeden av livet. Det ska även vara möjligt att flytta mellan olika boendeformer. Inte minst är det viktigt att det finns möjlighet att ta steget till den ägda bostadsmarknaden. Ett ökat eget ägande innebär att fler känner ett ansvar för sitt boende och sin boendemiljö. Det ska tas fram reformer som möjliggör för fler att äga sitt boende. Reformerna för att öka tillgången till byggbar mark ska tas fram och reglerna för att bygga ska förenklas betydligt. Kommuner ska uppmanas och stimuleras att höja sin planberedskap, särskilt vad gäller småhus.

Det är centralt att byggtakten kan upprätthållas för att successivt bygga ikapp det underliggande underskottet av bostäder. Boverket prognostiserar att bostadsbyggandet nästan kommer att möta byggbehovet 2022. Samtidigt är det viktigt att ha beredskap för att omvärldsläget kan påverka byggtakten. Reformerna ska genomföras som ger incitament till ökat byggande, inte minst för att tillgängliggöra bostäder för grupper som i dag har svårt att komma in på bostadsmarknaden.

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet är en viktig förutsättning för människors trygghet och livskvalitet, och för en konkurrenskraftig ekonomi. Dessutom behöver barnets rättigheter samt behov för personer med funktionsnedsättning och äldre beaktas vid fysisk planering och stadsutveckling. Förutsättningarna att skapa goda och attraktiva livsmiljöer ser olika ut i olika delar av landet, och en hållbar politik för samhällsplanering, bostäder och byggande måste utformas för att möta utmaningar i såväl storstäder, mindre städer och tätorter som på landsbygd.

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2021	Utfall	15 084	Anslagssparande	5 516
2022	Anslag	20 600 ¹	Utgiftsprognos	20 402
2023	Förslag	35 600		
2024	Beräknat	45 600		
2025	Beräknat	45 600		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.6 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	20 600	20 600	20 600
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	15 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	35 600	45 600	45 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 35 600 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 45 600 000 kronor respektive 45 600 000 kronor.

3.6.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

2021	Utfall	3 920	Anslagssparande	8 580
2022	Anslag	12 500 ¹	Utgiftsprognos	990
2023	Förslag	12 500		
2024	Beräknat	12 500		
2025	Beräknat	12 500		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.8 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	12 500	12 500	12 500
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	12 500	12 500	12 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 12 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 12 500 000 kronor respektive 12 500 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2024–2026.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt, med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2024–2026.

Tabell 3.9 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
Ingående åtaganden	7 620	4 700	12 500			
Nya åtaganden	1 000	11 100	6 000			
Infriade åtaganden	-3 920	3 300	6 000	-6 000	-3 500	-3 000
Utestående åtaganden	4 700	12 500	12 500			
Erhållet/förslaget bemyndigande	12 500	12 500	12 500			

3.6.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

2021	Utfall	2 045	Anslagssparande	40 955
2022	Anslag	43 000 ¹	Utgiftsprognos	4 952
2023	Förslag	43 000		
2024	Beräknat	43 000		
2025	Beräknat	43 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemaskiner.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.11 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	43 000	43 000	43 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.6.4 1:4 Boverket

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:4 Boverket

Tusental kronor

2021	Utfall	329 691	Anslagssparande	32 416
2022	Anslag	318 330 ¹	Utgiftsprognos	334 156
2023	Förslag	288 029		
2024	Beräknat	296 456 ²		
2025	Beräknat	292 665 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 288 121 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 278 004 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.13 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:4 Boverket

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	316 330	316 330	316 330
Pris- och löneomräkning ²	3 692	12 950	20 569
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-31 993	-32 825	-44 234
<i>varav BP23³</i>	<i>-1 300</i>	<i>-1 300</i>	<i>-1 300</i>
– <i>STEM:s arbete med informationscentrum</i>	<i>-1 000</i>	<i>-1 000</i>	<i>-1 000</i>
– <i>Adm stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt</i>	<i>-300</i>	<i>-300</i>	<i>-300</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	288 029	296 456	292 665

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera länsstyrelsernas administration av stöd för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Västerbottens och Norrbottens län föreslår regeringen att anslaget 1:4 *Boverket* minskas med 300 000 kronor årligen 2023–2030. Anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera Statens energimyndighets arbete med informationscentrum för hållbart byggande med fokus på energieffektiviserande renovering föreslår regeringen att anslaget 1:4 *Boverket* minskas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2023. Anslaget 1:1 *Statens energimyndighet* inom utgiftsområde 21 Energi ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 288 029 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Boverket* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 296 456 000 kronor respektive 292 665 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att till ett belopp om 8 000 000 000 kronor ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. Regeringen bedömer att det under 2023 behövs en garantiram av samma omfattning som för 2022. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De kreditgarantier som Boverket administrerar är försäkringar som långivare kan teckna för lån till nybyggnad och ändringar av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantierna ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantierna får utfärdas för

- nybyggnad och ändringar av bostäder
- avlösen av kommunala borgensåtaganden
- lån till kooperativa hyresrättsföreningar
- vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar. På dessa avgifter görs ett påslag för att avgifterna inte ska vara så låga att de utgör statsstöd i EU-rättslig mening.

Tabell 3.14 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Boverket

Tusentals kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Garantiavgifter marknadspåslag	-	1 130	1 000	-	-	-
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Garantiavgifter administration	37 202	-965	4 100	5 651	-1 551	34 686

Anm.: Utöver de avgifter som redovisas i tabellen tas en avgift ut för att täcka statens förväntade förlust. Dessa avgiftsintäkter redovisas mot konto i Riksgäldskontoret.

3.6.5 1:5 Statens geotekniska institut

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

2021	Utfall	51 413	Anslagssparande	5 430
2022	Anslag	57 847 ¹	Utgiftsprognos	58 934
2023	Förslag	54 369		
2024	Beräknat	55 722 ²		
2025	Beräknat	56 875 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 54 369 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 54 369 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor			
	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	56 847	56 847	56 847
Pris- och löneomräkning ²	614	2 044	3 263
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 092	-3 169	-3 235
<i>varav BP23³</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>
<i>– Administrationskostnader förebyggande åtgärder</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	54 369	55 722	56 875

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

SGI stödjer Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i bedömningen av kommunernas ansökningar om ersättning för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Antalet sådana ansökningar förväntas öka. Anslaget ökas därför med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med totalt 15 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 54 369 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens geotekniska institut* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 55 722 000 kronor respektive 56 875 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.17 Avgiftsbelagd verksamhet vid Statens geotekniska institut

Tusental kronor						
Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdrags- verksamhet</i>						
Summa uppdrags- verksamhet	-	-	11 854	-	-	-

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet inom geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling samt rådgivning. Avgifterna disponeras av SGI. Myndighetens uppdragsverksamhet har som ekonomiskt mål att den ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader.

3.6.6 1:6 Lantmäteriet

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

2021	Utfall	671 356	Anslagssparande	17 478
2022	Anslag	689 817 ¹	Utgiftsprognos	706 041
2023	Förslag	721 241		
2024	Beräknat	719 332 ²		
2025	Beräknat	734 765 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 700 372 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 699 982 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge samt för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Anslaget får även användas för att täcka underskottet som uppkom i samband med bolagiseringen av verksamheten Metria.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.19 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	688 817	688 817	688 817
Pris- och löneomräkning ²	7 887	26 748	42 507
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	24 537	3 767	3 441
<i>varav BP23³</i>	<i>24 100</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>
– <i>Ny struktur civilt försvar - nya beredskapsmyndigheter</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>	<i>3 500</i>
– <i>Medel för att hantera underskott efter Metria-försäljning</i>	<i>20 600</i>		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	721 241	719 332	734 765

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen har beslutat om en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Den nya strukturen medför ytterligare uppgifter för Lantmäteriet. Anslaget ökas därför med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2023. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med totalt 249 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Efter bildandet av Metria AB har Lantmäteriet haft ett ekonomiskt underskott inom den avgiftsfinansierade verksamheten. Statens aktier i bolaget avyttrades den 1 april 2022. För att täcka det ekonomiska underskottet föreslår regeringen att anslaget 1:6 *Lantmäteriet* ökas med 20 600 000 kronor för 2023.

Regeringen föreslår att 721 241 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Lantmäteriet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 719 332 000 kronor respektive 734 765 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.20 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Lantmäteriet

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
<i>Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten</i>						
<i>Offentligrättsliga avgifter</i>						
Expeditionsavgifter	-	-	285 000	-	-	-
Samfällighetsföreningsregistret	-	-	2 000	-	-	-
<i>Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten</i>						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Fastighetsbildningsverksamheten	129 000	-44 000	919 000	951 000	-32 000	53 000
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Pantbrevsregistreringen	-12 000	4 000	45 000	38 000	7 000	-1 000
Tjänsteexport	3 000	1 000	59 000	61 000	-2 000	2 000
Myndighetsuppdrag	3 000	-2 000	47 000	50 000	-3 000	-2 000
Uppdrag i anslutning till fastighetsbildningen	11 000	-2 000	27 000	29 000	-2 000	7 000
<i>Avgiftsbelagda verksamheten där intäkterna disponeras av myndigheten och finansierar en bestämd del av verksamheten</i>						
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Grundläggande fastighetsinformation och geografisk information	79 000	-15 000	342 000	368 000	-26 000	38 000

Resultatet inom Lantmäteriets avgiftsfinansierade verksamhet skiljer sig åt. Inom fastighetsbildningsverksamheten har ett ekonomiskt överskott byggts upp för att kommande utvecklingskostnader till följd av digitalisering av verksamhetsstödet ska kunna finansieras. Det ackumulerade överskottet inom grundläggande fastighetsinformation och geografisk information kommer successivt att minska till följd av stora utvecklingskostnader.

3.6.7 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Tusental kronor

2021	Utfall	79 721	Anslagssparande	225 279
2022	Anslag	1 486 000 ¹	Utgiftsprognos	1 402 202
2023	Förslag	350 000		
2024	Beräknat	840 000		
2025	Beräknat	40 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering av flerbostadshus. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.22 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	309 000	309 000	309 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	41 000	531 000	-269 000
<i>varav BP23</i>	<i>350 000</i>	<i>840 000</i>	<i>40 000</i>
– <i>Omfördelning energieffektivisering</i>	<i>350 000</i>	<i>840 000</i>	<i>40 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	350 000	840 000	40 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Stödet för energieffektivisering av flerbostadshus är under avveckling. Regeringen föreslår att medel tillförs för att kunna betala ut stöd till alla som beviljats detta före den 31 december 2022. Därefter kommer inga ansökningar att beviljas.

Regeringen föreslår att 350 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Energieffektivisering av flerbostadshus* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 840 000 000 kronor respektive 40 000 000 kronor.

3.6.8 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

2021	Utfall	3 712 363	Anslagssparande	87 637
2022	Anslag	7 164 000 ¹	Utgiftsprognos	4 678 483
2023	Förslag	4 320 000		
2024	Beräknat	3 710 000		
2025	Beräknat	1 370 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.24 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	4 050 000	4 050 000	4 050 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	270 000	-340 000	-2 680 000
varav BP23	-580 000	3 360 000	1 020 000
– Omfördelning	-580 000	3 360 000	1 020 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 320 000	3 710 000	1 370 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Investeringstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling. Regeringen föreslår att medel tillförs för att kunna betala ut stöd till alla som beviljats detta före den 31 december 2022. Därefter kommer inga ansökningar att beviljas.

Regeringen föreslår att 4 320 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 3 710 000 000 kronor respektive 1 370 000 000 kronor.

4 Konsumentpolitik

4.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatet bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning för konsumenter samt insatser för att främja hållbar konsumtion. De indikatorer som framför allt används vid resultatbedömningen är följande:

- andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens (ARN) rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Det bör även beaktas att det utöver insatserna inom konsumentpolitiken finns många andra faktorer som påverkar situationen på konsumentmarknaderna.

4.3 Resultatredovisning

4.3.1 Insatser har motverkat olagliga affärsmetoder

Konsumentverket hade 2021 ett större fokus på tillsynsverksamheten än under föregående år. Myndigheten har bevakat marknaderna och identifierat affärsmetoder som bedömts bryta mot regelverket och riskera att leda till skada för konsumenter. Valet av insatser gjordes utifrån en bedömning av möjliga effekter och resursåtgång. Insatserna avsåg bl.a. marknadsföring i sociala medier, oseriösa försäljningsmetoder, påståenden om hälsa och miljö i marknadsföring och återbetalning till följd av inställda flygresor. De omfattade bl.a. marknaderna för resor, elektronisk kommunikation, energi, försäkringar samt kredit- och betaltjänster. Konsumentombudsmannen (KO) drev processer i domstol om bl.a. marknadsföring i sociala medier och marknadsföring av tobaksprodukter. Antalet tillsynsinsatser minskade 2021 jämfört med föregående år. Men eftersom insatserna kan skilja sig mycket åt beroende på vilka affärsmetoder, marknader och branscher de avser, ger enbart antalet insatser inte en rättvisande bild av tillsynens omfattning eller genomslag. Vidare har det förekommit att myndigheten, i stället för att öppna ett tillsynsärende, har fört en dialog med aktuellt företag när en överträdelse bedömts bero på bristande kunskap hos företaget och det funnits en vilja till rättelse. Den främsta indikatorn för resultatbedömningen är därför i vilken utsträckning företag frivilligt rättar sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister (se tabell 4.1). En kompletterande indikator är andelen domar där KO helt eller delvis nått framgång.

Tabell 4.1 Konsumentverkets tillsyn av företagens affärsmetoder

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021
Andel frivilliga rättelser ¹	77	77	82	75	75
Andel domar där KO fick rätt ²	-	82	100	100	100

¹ Andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister.

² Andelen domar där Konsumentombudsmannen helt eller delvis nått framgång. Indikatorn började användas av Konsumentverket 2018.

Källa: Konsumentverket.

Andelen frivilliga rättelser var lika hög 2021 som föregående år. KO nådde helt eller delvis framgång i samtliga domar. Det tyder på att tillsynen fortsatt har avsedd effekt och att myndigheten, genom sin metod för identifiering och värdering av överträdelser, motverkade överträdelser av regler och begränsade förekomsten av affärsmetoder som orsakar stora problem för konsumenterna. Konsumentverkets tillsyn av marknadsföring och avtalsvillkor har granskats av Riksrevisionen, som bedömt att myndigheten i huvudsak bedriver en ändamålsenlig tillsyn (RiR 2022:13).

Fastighetsmäklarinspektionen behövde under 2021 lägga mycket resurser på registrering av fastighetsmäklarfirmor i enlighet med kraven i den nya fastighetsmäklarlagen (2021:516). Samtidigt fortsatte antalet anmälningar mot fastighetsmäklare att öka kraftigt. Myndigheten avgjorde fler tillsynsärenden under 2021 än under föregående år. Eftersom mycket resurser behövde läggas på registrering av fastighetsmäklarfirmor inleddes dock färre ärenden på myndighetens initiativ under 2021 än 2020. En indikator på tillsynens betydelse för att upprätthålla efterlevnaden av regelverket är andelen beslut om disciplinpåföljd som fattats av Fastighetsmäklarinspektionen, och som efter överklagande av berörd mäklare lett till att domstolen fastställt myndighetens beslut eller beslutat om annan påföljd (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Fastighetsmäklarinspektionens tillsyn

Procent, antal

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Andel fastställda beslut ¹	74	76	68	95	80	78	83	89
Antal anmälningar	303	378	416	528	566	587	1349	1841

¹ Andelen beslut av Fastighetsmäklarinspektionen där fastighetsmäklare överklagat och där domstolen fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning av överträdelse och påföljd eller fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning men beslutat om annan påföljd.

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Andelen överklagade beslut där domstol prövat Fastighetsmäklarinspektionens beslut och fastställt eller beslutat om annan påföljd ökade något 2021 jämfört med föregående år.

4.3.2 Risker med farliga produkter har motverkats

Konsumentverkets insatser för att motverka farliga produkter har grundat sig på riskanalyser om produkters bristande säkerhet. Förutom ett fortsatt tydligt fokus på produkter som riktar sig till barn prioriterades 2021 bl.a. estetiska injektionsbehandlingar. Nästan tre fjärdedelar av ett stort antal kontrollerade tjänster av detta slag bedömdes kunna leda till personskador och Konsumentverket fattade flera tvingande beslut om att åtgärda de identifierade bristerna. Den centrala indikatorn för att bedöma Konsumentverkets arbete med produktsäkerhet är andelen frivilliga rättelser efter påpekanden om brister från myndigheten (se tabell 4.3).

Tabell 4.3 Konsumentverkets tillsyn av produkters säkerhet

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021
Andel frivilliga rättelser ¹	98	88	94	83	69

¹ Andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister.

Källa: Konsumentverket.

Andelen frivilliga rättelser var lägre 2021 än föregående år. Det berodde främst på att en ovanligt stor andel av de aktörer som utför estetiska injektionsbehandlingar var ovilliga att rätta sig efter Konsumentverkets beslut. De insatser som myndigheten genomförde ledde till att förekomsten av farliga varor och tjänster minskade.

4.3.3 En effektiv tvistlösning utanför domstol

Som en följd av den stora ärendetillströmningen hos ARN under 2020, med många omfattande och komplicerade ärenden, hade myndigheten ett stort antal öppna ärenden i början av 2021. På grund av en fortsatt förbättrad produktivitet, och en ökning av myndighetens anslag, kunde antalet öppna ärenden halveras under året. Samtidigt var ärendetillströmningen fortsatt hög. Den stora mängden ärenden från 2020 medförde också att den genomsnittliga handläggningstiden ökade. Kravet på myndigheten att tvister ska avgöras inom 90 dagar från det att ärendet är klart för avgörande uppfylldes emellertid. Den centrala indikatorn för ARN:s bidrag till genomförandet av konsumentpolitiken är andelen av myndighetens beslut som följts av företagen (se tabell 4.4). ARN fattade under 2021 flera vägledande beslut som bidrar till utvecklingen av rättspraxis på konsumentområdet, bl.a. om företags skyldigheter på marknaderna för resor och spel samt företags rätt att kräva ränta och betalning för påminnelseavgifter.

Den 7 april 2022 antog riksdagen förslagen i propositionen En ny konsumentköplag (prop. 2021/22:85, bet. 2021/22:CU3, rskr. 2021/22:212). Den nya lagen, som trädde i kraft den 1 maj 2022, anpassar svensk rätt till EU:s nya regler om konsumentköp. Den innebär ett stärkt konsumentskydd som är mer anpassat till dagens digitaliserade konsumentmarknader, bl.a. genom att tiden för säljarens ansvar att bevisa att ett fel inte fanns vid köpet förlängs från sex månader till två år.

Tabell 4.4 ARN:s prövning av tvister

Procent, antal

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Andel beslut som följts av företagen	77	81	78	79	79	77	77	78
Antal inkomna ärenden	11 396	12 035	13 537	14 363	17 575	20 713	27 863	19 699
Antal avgjorda ärenden	10 795	11 967	13 694	14 411	15 636	20 087	25 037	24 276
Mediantid i dagar för genomströmning ¹	183	155	85	73	84	78	58	77

¹ För åren 2014–2018 anges genomsnittlig genomströmningstid, därefter anges mediantid.

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Företagens följsamhet till ARN:s beslut var hög och är stabil över tid.

4.3.4 Ett välanvänt och effektivt konsumentstöd

Konsumentverkets stöd till konsumenter tillhandahölls främst inom ramen för upplysningstjänsten Hallå konsument genom både information och individuell vägledning bl.a. per telefon och e-post. Under slutet av 2020 gjordes förändringar av

webbplatsen hallakonsument.se för att bättre omhänderta de vanligaste frågorna från konsumenterna. Detta innebar att webbplatsen under 2021 var bättre anpassad till konsumenternas behov än tidigare. Tjänsten ECC Sverige, som ger stöd till konsumenter som har problem vid gränsöverskridande handel inom EU och med Norge, Island och Storbritannien, har i hög grad integrerats med Hallå konsument för att skapa en gemensam väg för konsumenter till Konsumentverkets stöd. För att konsumenter ska hitta till stödet behövde myndigheten löpande arbeta med sökordsoptimering. Under 2021 säkerställde myndigheten också att dess webbplatser och anmälningsfunktion uppfyller kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Konsumenters kännedom om stödet sjönk 2021 jämfört med föregående år, då den var ovanligt hög på grund av stor medial uppmärksamhet. Även om nöjdheten bland användarna var något lägre 2021 jämfört med 2020 var en majoritet av de konsumenter som lämnat synpunkter på stödet nöjda. Efterfrågan på den individuella vägledningen var fortsatt stor och användarnas förväntningar höga. Konsumenterna hade också många komplexa och tidskrävande frågor. I kombination med ett nytt ärendehanteringssystem, och arbetsförhållandena under pandemin, medförde detta något längre svarstider.

Konsumentverkets stöd till kommunernas konsumentverksamhet användes av nästan alla budget- och skuldrådgivare samt konsumentvägledare, och omkring 80 procent ansåg sig ha nytta av stödet. Deltagarantalet vid myndighetens utbildningar låg kvar på samma nivå som tidigare år, och deltagarna var nöjda. Det pågående uppdraget om ett behovsanpassat konsumentstöd (Fi2020/00663) har medfört att Konsumentverket har utvidgat sina stödinsatser. Uppdraget syftar till att ytterligare aktörer ska kunna bidra till att fler konsumenter nås av det stöd som Konsumentverket erbjuder, så att konsumenter i särskilt behov av stöd, t.ex. på grund av funktionsnedsättning, kan få hjälp. En central indikator för konsumentstödet räckvidd är antalet besök på webbplatsen hallakonsument.se. Ytterligare en indikator är antalet konsumenter som fått svar på frågor vid individuell vägledning (se tabell 4.5).

Tabell 4.5 Hallå konsument: webbesök och frågor

Antal, procent

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal besök på hallakonsument.se	1 600 000	2 000 000	2 400 000	2 900 000	3 300 000	2 300 000
Antal frågor	94 000	97 000	100 100	99 100	99 700	70 000
<i>varav andel kvinnor</i>	-	50	50	49	51	50
<i>varav andel män</i>	-	50	50	51	49	50

Källa: Konsumentverket.

Förändringarna av webbtjänsten minskar jämförbarheten med tidigare år. Antalet besök på webbplatsen minskade till en nivå som motsvarar nivåerna före pandemin och antalet registrerade frågor besvarade av Hallå konsumenters individuella vägledning minskade också. Det senare berodde dock till stor del på att varje fråga i det nya ärendehanteringssystemet numera endast registreras en gång, även om den leder till flera kontakttillfällen. Den individuella vägledningen användes liksom tidigare år i samma utsträckning av kvinnor och män.

4.3.5 Insatser främjade miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion

Genom sin tillsyn motverkade Konsumentverket felaktiga påståenden om produkters miljöegenskaper. Myndigheten deltog bl.a. i ett projekt inom det europeiska konsumentskyddssamarbetet där miljöpåståenden granskades. Myndigheten genomförde vidare både tematiska och löpande tillsynsinsatser på detta område. Det ledde bl.a. till

frivillig rättelse i 16 tillsynsärenden och till att KO väckte talan i domstol, där myndigheten nådde framgång och bidrog till att skapa praxis på området. Myndigheten genomförde flera möten med företag om miljöpåståenden i marknadsföring och spred sådan information till företag och relevanta aktörer. Antalet besök på sidor på myndighetens webbplats som riktar sig till företag och handlar om miljöpåståenden ökade kraftigt.

Konsumentverket konstaterade i rapporten Uppdrag att främja spridning och vidareutveckling av information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi (Fi2022/02249) att arbetet med att öka andra myndigheters och organisationers kännedom om myndighetens information har resulterat i att antalet besök på miljörelaterade sidor på webbplatsen hallakonsument.se har ökat. Myndigheten bidrog också till Naturvårdsverkets kampanj Textilsmart genom information på webbplatsen hallakonsument.se och i sociala medier. En uppföljning visade att konsumenters kunskap, attityd och beteenden ändrats i en riktning som kan främja en mer hållbar textilkonsumtion.

Efterfrågan på produkter märkta med det nordiska miljömärket Svanen ökade kraftigt under 2021. Kriterierna skärptes för sju produktgrupper. Marknadsföringskampanjen ”Svana”, som har till syfte att öka kännedomen och användningen av miljömärket Svanen, fortsatte med fokus på sociala medier och fick stort genomslag. Även efterfrågan på produkter märkta med EU Ecolabel ökade kraftigt jämfört med föregående år.

Konsumentverkets tillsyn av kreditprövningar och marknadsföringen av alkohol och tobak resulterade i flera ärenden och domstolsprövningar med rättelser och domar i enlighet med myndighetens talan. Myndigheten genomförde också insatser för att öka kännedomen om den hjälp som den kommunala budget- och skuldrådgivningen ger, för att på så sätt minska riskerna för överskuldssättning. Informationen fick stor spridning. Fastighetsmäklarinspektionen lade mer vikt vid arbetet med att motverka penningtvätt än tidigare och tog bl.a. fram nya föreskrifter och allmänna råd samt deltog i samverkan med bl.a. Polismyndigheten. Myndighetens disciplinnämnd återkallade registreringen för en fastighetsmäklare till följd av bristande efterlevnad av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Antalet besök på Money from Sweden, Konsumentverkets webbaserade tjänst för jämförelser av avgifter för att skicka pengar från Sverige till andra länder, minskade 2021 jämfört med 2020. Besökarna stannade dock en längre tid än tidigare på webbplatsen, vilket indikerar att tjänsten nådde dem som är intresserade av den. Avgifterna för att skicka pengar minskade betydligt 2021, och var de lägsta sedan tjänsten lanserades 2014, vilket är i linje med delmål 10.C i Agenda 2030 om att minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar.

En stor del av det statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer verksamma på konsumentområdet riktades, i likhet med tidigare år, till insatser för en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Myndigheten beviljade 2021 för första gången bidrag för två år. Utifrån slutredovisningarna från mottagarna av tidigare statsbidrag bedömde Konsumentverket att syftet med bidragen uppnåddes.

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Arbetet med att motverka affärsmetoder som försämrar marknadernas funktionssätt och riskerar att skada konsumenter har gett resultat i form av rättelser av flertalet av de företag som var föremål för tillsyn. Konsumentverkets prioriteringsmetod bedöms ha varit till stor nytta vid valet av insatser inom det mycket breda ansvarsområdet, och

myndighetens information till företag om regelverket har spridits aktivt och målgruppsinriktat. Domar i rättsprocesser initierade av KO har både visat att myndighetens bedömningar håller en hög kvalitet och skapat viktig praxis för tolkningen av regelverket. Fastighetsmäklarinspektionens nya uppgifter och den kraftiga ökningen av antalet anmälningar har inneburit utmaningar för myndigheten, men tillsynen har varit välfungerande. Den stabila nivån på följsamheten till ARN:s beslut visar att myndighetens verksamhet har fungerat väl, trots en fortsatt hög ärendetillströmning och fler komplicerade ärenden. ARN bedöms genom sin effektiva prövning av tvister och sina vägledande avgöranden ha bidragit till att konsumenterna kunnat ta tillvara sina rättigheter och till ytterligare viktig praxis på konsumentområdet. Konsumentverkets och ARN:s verksamheter har också hindrat företag från att skaffa sig fördelar gentemot sina konkurrenter genom att inte följa de konsumentskyddande reglerna. Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument, och myndighetens övriga informationsarbete, bedöms ha lett till att konsumenter har fått det stöd de behöver för att agera mer välinformerat. Stödet till den kommunala konsumentverksamheten har varit välanvänt och uppskattat av användarna. Sammantaget bedöms tillsyns-, tvistlösnings- och konsumentstödsverksamheterna ha lett till betydligt mer välfungerande konsumentmarknader.

Många verksamheter bidrar till måluppfyllelsen för de delar av det konsumentpolitiska målet som rör hållbar konsumtion, ibland på flera sätt. Dessutom utgör väl fungerande konsumentmarknader i sig en viktig del i arbetet med att uppnå en ekonomiskt hållbar konsumtion, och arbetet med produktsäkerhet bidrar till att uppnå en socialt hållbar konsumtion.

Konsumentverkets omfattande insatser för att motverka att företag gör felaktiga påståenden om produkters miljöegenskaper bedöms ha bidragit till en mer miljömässigt hållbar konsumtion. Konsumentverkets riktade satsning för att nå ut med information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi till aktörer som i sin tur kan vidareförmedla informationen, bedöms ha fått visst genomslag i form av ökad spridning och användning av myndighetens information. Miljömärkningarna Svanen och EU Ecolabel bedöms ha stimulerat utveckling och användning av produkter som ur miljösynpunkt är bättre än andra jämförbara produkter, och den ökade efterfrågan på miljömärkta produkter, visar att fler konsumenter har gjort mer miljömässigt hållbara val. Regeringen gör sammantaget bedömningen att de genomförda insatserna har bidragit till en mer miljömässigt hållbar konsumtion.

Konsumentverkets tillsyn av marknadsföringen av alkohol och tobak bedöms ha minskat riskerna för otillåten marknadsföring som kan bidra till ökad konsumtion av sådana produkter, och har därmed förebyggt negativa konsekvenser för individer och för samhället av sådan konsumtion. Stödet till kommunernas budget- och skuldrådgivning bedöms ha bidragit till att förebygga överskuldssättning och den sociala problematik den medför. Sammantaget bedöms insatserna ha bidragit till en mer socialt hållbar konsumtion.

Konsumentverkets tillsyn på kreditområdet bedöms ha minskat risken för att konsumenter, till följd av aggressiv marknadsföring eller brister i kreditprövningen, tar större lån än de klarar av att betala tillbaka. Jämförelsetjänsten Money from Sweden bedöms ha bidragit till sänkta transaktionskostnader för remitteringar till utlandet, och till att mer pengar når fram till mottagarna, eftersom transaktionskostnaden oftast utgör en inte obetydlig andel av det skickade beloppet. Fastighetsmäklarinspektionens arbete bedöms ha bidragit till att förekomsten av penningtvätt vid fastighetsaffärer minskat. Detta bedöms sammantaget ha bidragit till en mer ekonomiskt hållbar konsumtion.

Statsbidrag har fördelats till organisationer och verksamheter som arbetar för någon eller flera av hållbarhetsdimensionerna. Konsumentverkets uppföljning av använd-

ningen av medlen visar att de används för de avsedda syftena. Statsbidragen bedöms därmed ha bidragit till att uppnå en såväl miljömässigt som socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

4.5 Politikens inriktning

Konsumentmarknaderna fortsätter att utvecklas snabbt, med växande e-handel och omfattande digital marknadsföring. Rysslands invasion av Ukraina och spridningen av covid-19 har dessutom bidragit till kraftigt höjda priser på många varor och tjänster och längre leveranstider, vilket påverkar konsumenterna. För att möta denna utveckling är det viktigt med effektiv tillsyn över konsumentmarknaderna och att konsumenterna har tillgång till information och vägledning, samt till ett kostnadseffektivt och rättssäkert tvistlösningsförfarande och arbete för att motverka överskuldssättning. Konsumentpolitiken har genom bl.a. tillsyn och information också betydelse för arbetet för en hållbar utveckling.

4.5.1 Arbetet mot överskuldssättning fortsätter

De senaste åren har hushållens skulder ökat i snabb takt. Bland annat har antalet konsumentkrediter och andra lån utan säkerhet ökat. Detta har bidragit till ökade risker för överskuldssättning. Riskerna för ytterligare ökad skuldssättning bedöms vara stora 2023 på grund av det generellt pressade ekonomiska läget, som är påverkat av olika omvärldsfaktorer. Arbetet mot överskuldssättning bör därför stärkas. En särskild utredare fick i november 2021 i uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och lämna förslag på åtgärder för att minska riskfylld kreditgivning och motverka överskuldssättning (dir. 2021:108).

Europeiska kommissionen lämnade i juli 2021 ett förslag till ett nytt direktiv om konsumentkrediter. I förhandlingarna verkar Sverige för ett högt och balanserat konsumentskydd och för bestämmelser som är moderna, ändamålsenliga och anpassade till digitaliseringen. I propositionen Stark kundautentisering vid fakturabetalningar online (prop. 2022/23:9) föreslås att Konsumentverkets tillsyn av konsumentkreditinstituten följer konsumentkreditlagen (2010:1846) ska flyttas till Finansinspektionen. Detta innebär att alla näringsidkare som bedriver tillståndspliktig verksamhet ska omfattas av Finansinspektionens tillsyn. Enligt förslaget ska Konsumentverket emellertid fortsätta utöva tillsyn över de näringsidkare som ger krediter till konsumenter, men vars huvudsakliga verksamhet är någon annan än kreditgivning, samt marknadsrättslig tillsyn över samtliga aktörer som lämnar krediter till konsumenter.

4.5.2 Tillsyn är fortsatt prioriterad

Arbetet med att kontrollera att det konsumentskyddande regelverket följs kommer att fortsätta vara prioriterat. Sedan den 1 september 2022 gäller nya regler som ger Konsumentverket möjlighet att använda skarpare sanktioner när företag bryter mot centrala delar av regelverket, bl.a. när det gäller marknadsföring (prop. 2021/22:174, bet. 2021/22:CU19, rskr. 2021/22:308). Regeringen kommer att bevaka Konsumentverkets arbete med att kontrollera att det konsumentskyddande regelverket följs. Detta gäller bl.a. samarbetet med tillsynsmyndigheter i andra europeiska länder.

För att stärka förutsättningarna för Fastighetsmäklarinspektionens arbete med att utöva tillsyn över fastighetsmäklarföretag och att motverka penningtvätt vid fastighetsaffärer föreslås att myndighetens anslag ökas fr.o.m. 2023.

4.5.3 Säkra varor och tjänster

Förhandlingarna om Europeiska kommissionens förslag till en förordning om allmän produktsäkerhet väntas kunna avslutas under 2023. Sverige verkar för höga säkerhetskrav på produkter och för att undvika onödig ökad administrativ belastning på företag och marknadskontrollmyndigheter.

4.5.4 Goda möjligheter för konsumenter att få tvister med företag prövade

ARN har genom ökat anslag och effektiviseringar i verksamheten hittills kunnat hantera den höga ärendetillströmningen till myndigheten. Regeringen kommer att fortsätta bevaka myndighetens situation och noggrant följa dess arbete. Utredningen om genomförande av EU-direktivet om grupptalan till skydd för konsumenters kollektiva intressen lämnade sitt betänkande i juli 2022 (SOU 2022:42). Betänkandet har remitterats och förslagen bereds i Regeringskansliet.

4.5.5 Konsumentvägledning till utsatta konsumenter

Den vägledning som ges av Konsumentverket genom upplysningstjänsten Hallå konsument och av den kommunala konsumentvägledningen fortsätter att vara viktig för många konsumenter. En stor utmaning är att nå ut med vägledning och att ge stöd på ett effektivt sätt. Regeringen kommer därför att noggrant följa Konsumentverkets arbete med konsumentvägledning. Konsumentverket har i uppdrag att identifiera och stödja samhällsaktörer som, vid sidan av den kommunala konsumentvägledningen, har förutsättningar att hjälpa konsumenter i särskilt behov av stöd, exempelvis det civila samhällets organisationer (Fi2020/00663).

4.5.6 Miljömässigt hållbar konsumtion

Konsumenter kan bidra till att uppnå en mer miljömässigt hållbar och cirkulär konsumtion. Av Konsumentverkets redovisning av regeringsuppdraget att identifiera hinder för hållbar konsumtion framgår dock att det kan vara svårt för konsumenter att agera hållbart och cirkulärt (KOV 2021:2). Regeringen kommer att fortsätta följa Konsumentverkets arbete med att minska dessa hinder.

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information. Sverige delar kommissionens bedömning att information om produkters hållbarhet och reparerbarhet kan förbättra konsumenternas möjligheter att göra välinformerade val, och att det är viktigt att motverka felaktiga miljöpåståenden. Förhandlingar pågår och kommissionen väntas presentera ytterligare förslag som syftar till att uppnå en mer hållbar konsumtion.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

2021	Utfall	168 110	Anslagssparande	693
2022	Anslag	169 873 ¹	Utgiftsprognos	163 335
2023	Förslag	171 338		
2024	Beräknat	176 998 ²		
2025	Beräknat	180 270 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 173 296 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 173 295 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	169 873	169 873	169 873
Pris- och löneomräkning ²	1 555	5 217	8 454
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-90	1 908	1 943
<i>varav BP23³</i>	<i>-90</i>	<i>1 910</i>	<i>1 910</i>
– Tillsyn av nya nikotinprodukter	250	250	250
– Tillgänglighetsdirektivet		2 000	2 000
– Tillsyn över tillståndspliktiga aktörers kreditprövningar	-340	-340	-340
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	171 338	176 998	180 270

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att anslaget 2:1 *Konsumentverket* ökas med 250 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av nya regler om nikotinprodukter som trädde i kraft den 1 augusti 2022 och som innebär att Konsumentverket får nya tillsynsuppgifter.

Genomförande av Europaparlamentet och rådets direktiv (EU)2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighet för produkter och tjänster kommer att medföra nya uppgifter för Konsumentverket. Anslaget 2:1 *Konsumentverket* beräknas därför ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår även att anslaget 2:1 *Konsumentverket* minskas med 340 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att ansvaret för tillsynen över tillståndspliktiga aktörers kreditprövningar flyttas från Konsumentverket till Finansinspektionen.

Regeringen föreslår att 171 338 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 176 998 000 kronor respektive 180 270 000 kronor.

4.6.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

2021	Utfall	55 636	Anslagssparande	-518
2022	Anslag	53 792 ¹	Utgiftsprognos	53 061
2023	Förslag	54 447		
2024	Beräknat	55 640 ²		
2025	Beräknat	56 682 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 54 447 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 54 447 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	53 792	53 792	53 792
Pris- och löneomräkning ²	655	1 848	2 890
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	54 447	55 640	56 682

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 54 447 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna Reklamationsnämnden* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 55 640 000 kronor respektive 56 682 000 kronor.

4.6.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

2021	Utfall	30 273	Anslagssparande	438
2022	Anslag	30 642 ¹	Utgiftsprognos	31 276
2023	Förslag	31 951		
2024	Beräknat	32 769 ²		
2025	Beräknat	33 459 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 31 951 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 31 951 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.11 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	30 642	30 642	30 642
Pris- och löneomräkning ²	309	1 101	1 770
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 000	1 026	1 047
<i>varav BP23³</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>
– <i>Tillskott tillsyn Fastighetsmäklarföretagen</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 951	32 769	33 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ytterligare stärka Fastighetsmäklarinspektionens arbete med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism föreslås anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* ökas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 31 951 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 32 769 000 kronor respektive 33 459 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516) har Fastighetsmäklarinspektionen rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag i form av ansökningsavgift och årlig avgift.

Tabell 4.12 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Tusentals kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamhet där intäkterna inte disponerades av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Ansökningsverksamheten mäklare	-9 628	-2 036	2 175	3 119	-1020	-12 684
Tillsynsverksamheten mäklare	19 810	7 044	22 200	17 671	4 094	30 949
Ansökningsverksamheten företag	3 651	-1 525	290	1 559	-1 308	818
Tillsynsverksamheten företag		-5 496	6 500	8 836	-2 553	-8 049
Summa	13 833	-2 013	31 165	31 185	-786	11 034

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Det positiva ackumulerade resultatet beror på att intäkterna från de årliga avgifterna till Fastighetsmäklarinspektionen har ökat snabbare än kostnaderna för myndighetens verksamhet. Regeringen följer utvecklingen.

4.6.4 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.13 Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

2021	Utfall	17 302	Anslagssparande	257
2022	Anslag	13 559 ¹	Utgiftsprognos	13 429
2023	Förslag	13 559		
2024	Beräknat	13 559		
2025	Beräknat	13 559		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt för statsbidrag till standardiseringsarbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.14 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	13 559	13 559	13 559
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 559	13 559	13 559

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 13 559 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 13 559 000 kronor respektive 13 559 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 19 700 000 kronor 2024 och 2025.

Skälen för regeringens förslag

Organisationer som främjar konsumenternas intressen och som får bidrag inom ramen för anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* kan ha behov av att planera sin verksamhet för kommande år. Beslut om sådana bidrag bör av denna anledning kunna omfatta en längre period än ett år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 19 700 000 kronor för 2024 och 2025.

Tabell 4.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Ingående åtaganden	0	6 059	19 700		
Nya åtaganden	6 059	19 700	12 100		
Infriade åtaganden	0	-6 059	-12 100	-13 100	-6 600
Utestående åtaganden	6 059	19 700	19 700		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	15 000	19 700	19 700		

4.6.5 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.16 Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

2021	Utfall	4 374	Anslagssparande
2022	Anslag	4 374 ¹	Utgiftsprognos 4 374
2023	Förslag	3 124	
2024	Beräknat	3 124	
2025	Beräknat	3 124	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.17 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	4 374	4 374	4 374
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 250	-1 250	-1 250
<i>varav BP23</i>	-1 250	-1 250	-1 250
– Tillskott tillsyn Fastighetsmäklarföretagen	-1 250	-1 250	-1 250
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 124	3 124	3 124

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera en förstärkning av anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* föreslås att anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* minskas med 1 250 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 3 124 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 3 124 000 kronor respektive 3 124 000 kronor.